

Kvitnúci mak Azurit s toboľkou v zelenej zrelosti na experimentálnom pozemku Prešovskej univerzity (ŠP PU-školský pozemok PU v Prešove).

PRÁVNÁ OCHRANA NOVÝCH ODRÔD RASTLÍN A SKÚSENOSTI PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

Komerčializácia duševného vlastníctva a transfer technológií sú odvetvia jedinečné svojou interdisciplinariťou. Ich procesnou súčasťou je aj ochrana predmetu priemyselného vlastníctva, ktorá môže mať podobu šľachtiteľských osvedčení.

Prešovská univerzita v Prešove je majiteľom šľachtiteľských osvedčení mäty piepornej, odrody Kristínka a rumančeka kamilkového, odrody Lianka. Obe odrody disponujú slovenskou právnou ochranou a európskou právnou ochranou. Sú aj zároveň produktami, u ktorých bola právna ochrana riešená v spolupráci a podporou Centra transferu technológií pri CVTI SR. Táto kooperácia vyústila udelením výhradnej licencie na využívanie odrody Azurit firme Labris, s. r. o., z Dobrého v Českej republike, ktorá sa zaoberá poľnohospodárskou výrobou.

Duševné vlastníctvo charakterizujeme ako majetok nehmotnej povahy, vytvorený duševnou činnosťou. Systém práva duševného vlastníctva tento majetok rozlišuje a delí do dvoch skupín. Prvou skupinou sú predmety duševného vlastníctva, ku ktorým sa viažu autorské práva, práva príbuzné autorskému právu a práva súvisiace s autorským právom.

Druhou skupinou sú predmety priemyselného vlastníctva, ku ktorým sa viažu priemyselné práva umožňujúce zabezpečiť ich ochranu. V prípade priemyselných práv sa uplatňuje registračný princíp, teda po vytvorení predmetu priemyselného vlastníctva je pre zabezpečenie jeho ochrany potrebné podať prihlášku na príslušný úrad, uhradiť súvisiaci poplatok a počkať na rozhodnutie o udelení ochrany.

ODRODY RASTLÍN

Medzi predmety priemyselného vlastníctva patria aj nové odrody rastlín, ktoré možno chrániť šľachtiteľským osvedčením. Oblasti šľachtiteľstva sa už od roku 2009 intenzívne venuje aj výskum na Katedre ekológie na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. Výsledkami ich výskumov sú nové odrody mäty piepornej s názvom Kristínka, rumančeka kamilkového s názvom Lianka, maku siateho s názvom Azurit, a na základe vzájomnej spolupráce z výskumu so Slovenskou akadémiou vied v Nitre boli vyšľachtené nové odrody laskavca menlinatého s názvom Pribina a hybridu laskavca K-433 s názvom Zobor. Tieto výsledky predstavujú unikátne duševné vlastníctvo univerzity.

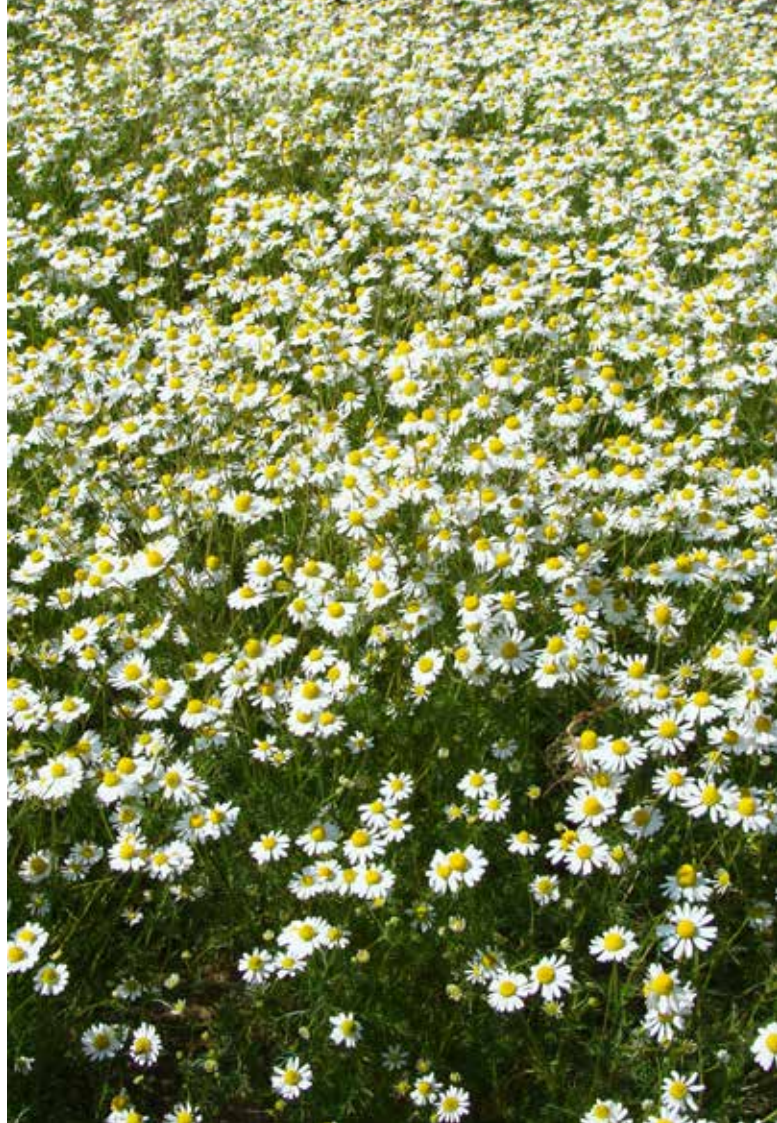
SPOLUPRÁCA S CVTI SR A KOMERČIALIZÁCIA

Prešovská univerzita v Prešove vo svojom portfóliu v rámci transferu technológií eviduje okrem patentov, úžitkových vzorov a ochranných známk aj šľachtiteľské osvedčenia. Univerzita je majiteľom šľachtiteľských osvedčení mäty piepornej, odrody Kristínka a rumančeka kamilkového, odrody Lianka. Obe odrody disponujú slovenskou právnou ochranou a európskou právnou ochranou. Obe odrody sú produktami, u ktorých bola právna ochrana riešená v spolupráci a s podporou Centra transferu technológií pri CVTI SR.

Spolu so Slovenskou akadémiou vied je Prešovská univerzita v Prešove spolumajiteľom šľachtiteľských

Súkvetie láskavca odrody Zobor v čase dozrievania (ŠP PU).

Porast rumančeka odroda Lianka v plnom kvete (ŠP PU).

osvedčení u láskavca menlinatého, odroda Pribina a hybridu láskavca K-433, odroda Zobor. U týchto odrôd bola riešená slovenská právna ochrana a v súčasnej dobe prebieha európska právna ochrana. Najnovším prírastkom v portfóliu šľachtiteľských osvedčení Prešovskej univerzity v Prešove je mak siaty odrody Azurit. U tejto rastliny bola riešená právna ochrana na úrovni Slovenskej republiky a Českej republiky. Vykonávajú sa aj aktivity smerujúce ku komerčnému uplatneniu vyšľachtených odrôd. Tieto snahy boli korunované udelením výhradnej licencie na využívanie odrody Azurit firme Labris, s. r. o, z Dobrého v Českej republike, ktorá sa zaoberá poľnohospodárskou výrobou.

DÔLEŽITÁ SMERNICA

Schválená smernica Prešovskej univerzity v Prešove (PU v Prešove) o ochrane a komercializácii duševného vlastníctva v článku 5 hovorí o nahlaso-

vaní predmetov priemyselného vlastníctva, pričom táto úprava priamo vychádza z ustanovení zákona č. 435/2001 Z. z. a obdobných zákonov upravujúcich ochranu priemyselného vlastníctva v SR. Zamestnanci ako pôvodcovia predmetov priemyselného vlastníctva sú po vytvorení alebo zhotovení predmetu priemyselného vlastníctva povinní bezodkladne písomne upovedomiť svojho zamestnávateľa – univerzitu o vytvorení predmetu priemyselného vlastníctva a zároveň odovzdať všetky podklady potrebné na posúdenie vynálezu. Vo formulári Oznámenie o vytvorení predmetu priemyselného vlastníctva pôvodca opíše technický problém a jeho riešenie, ako aj vznik a podstatu zamestnaneckého vynálezu tak, aby odborník vynález mohol uskutočniť. Na základe smernice vypracujú poverení pracovníci PU v Prešove v priebehu 3 mesiacov rešerš na predmet priemyselného vlastníctva a evaluačnú správu alebo zabezpečia ich vypracovanie externými partnermi, napr. Centrom transferu technoló-

Súkvetie lásavca odrody Pribina, fáza tvorba súkvetí (ŠP PU).

Súkvetie lásavca odrody Pribina vo fáze dozrievania (ŠP PU).

gii pri CVTI SR. Tieto dokumenty sú podkladom k tomu, aby si univerzita ako zamestnávateľ mohla písomne uplatniť voči pôvodcovi právo na riešenie, a to v lehote 3 mesiacov od doručenia oznámenia. Za uplatnenie práva na riešenie sa považuje aj podanie prihlášky.

Pôsobnosť orgánov štátnej správy v oblasti registrácie odrôd v Slovenskej republike upravuje zákon č. 597/2006 Z. z. Kompetentnými orgánmi v tejto oblasti sú Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky.

Právna ochrana odrôd rastlín sa riadi zákonom č. 202/2009 Z. z., a to stanovením podmienok udelenia šľachtiteľského osvedčenia, ako aj práv a povinností osôb v oblasti právnej ochrany odrôd rastlín. Šľachtiteľské osvedčenie vydáva Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR odrode, ktorá je nová, odlišná, vyrovnaná, stála a označená vhodným názvom.

PROCES SKÚŠANIA ODRODY

Získaniu šľachtiteľského osvedčenia predchádza proces skúšania odrody. Ten sa vykonáva na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom (UKSUP), na odbore odrodového skúšobníctva a riadi sa vyhláškou č. 365/2007 Z. z. Celý proces začína podaním žiadosti o registráciu odrody, ktorej vzor je uvedený v prílohe č. 1 vyhlášky 365/2007 a v súčasnej dobe aj na webovej stránke: <https://www.uksup.sk/oos-ziadosti-a-tlaciva>. Prihlášku je možné elektronicky podať aj prostredníctvom ústredného portálu verejnej správy: <https://www.slovensko.sk/sk/titulna-stranka>

ŽIADOSŤ O REGISTRÁCIU ODRODY

V žiadosti o registráciu odrody je potrebné uviesť botanický druh (slovenský a latinský názov), pracovné označenie odrody (vytvoriť skratku), vyplniť žiadateľa

Kvitnúci porast maku odrody Azurit. Pokus v rámci udržiaavacieho šľachtenia, rok 2023 (ŠP PU).

(meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu alebo obchodné meno a sídlo žiadateľa o registráciu odrody), meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu alebo obchodné meno a sídlo udržiavateľa odrody, v prípade, že je žiadateľ zastupovaný právnym zástupcom, je potrebné v žiadosti uviesť meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu alebo obchodné meno a sídlo; v tomto prípade je potrebné priložiť splnomocnenie zástupcu, uviesť miesto šľachtenia, uviesť, či je odroda prihlásená na registráciu aj v iných krajinách, ktorá registrácia má právo prednosti (štát, rok, pracovné označenie, názov odrody), uviesť, či je odroda prípadne už registrovaná (štát, rok, názov odrody), špecifikovať, či je odroda geneticky modifikovaná, uviesť stručný opis hospodárskych znakov a vlastností odrody, ktoré môžu rozhodnúť o spôsobe skúšania odrody, uviesť, ktoré prílohy sú pripojené k žiadosti (zvyčajne je to technický dotazník, názov návrhu odrody, splnomocnenie zástupcu alebo iné dokumenty, ktoré je potrebné bližšie špecifikovať), vyhlásenie žiadateľa, alebo právneho zástupcu, že údaje v žiadosti a prílohách sú pravdivé a je oboznámený s právnymi predpismi o registrácii odrôd. Súčasťou je aj záväzný vyhlásenie uhradiť platby za skúšky podľa platného cenníka, ktoré potvrdí svojím podpisom žiadateľ alebo jeho právny zástupca.

IDENTIFIKÁCIA ODRÔD A ICH ZÁPIS

Technický dotazník je úradný opis odrody. Obsahuje najdôležitejšie znaky a vlastnosti nevyhnutné na identifikáciu odrody druhov poľnohospodárskych plodín podľa kvalifikátora vypracovaného Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym na overenie rastliny, ktorá je predmetom registrácie. Možno ho získať z webovej stránky: <https://www.uksup.sk/oos-technicke-dotazniky>. Príloha č. 4 k vyhláske č. 365/2007 Z. z. zároveň určuje zoznam druhov poľnohospodárskych plodín, pre ktoré je overenie hospodárskej hodnoty podmienkou registrácie. Ostatné neuvedené rastliny v prílohe 1 k vyhláske č. 365/2007 Z. z. môžu iba dobrovoľne na podnet žiadateľa podstúpiť overenie hospodárskej hodnoty pre účely registrácie. Rovnako, ako to bolo v prípade rastlín (mäta pieporná, rumanček kamilkový, láskavec) Prešovskej univerzity v Prešove, ktorých

je majiteľom alebo spolumajiteľom. Tieto technické dotazníky je možné nájsť na webovej stránke v sekcii TD špeciálne plodiny <https://www.uksup.sk/oos-td-specialne-plodiny>.

Po doručení žiadosti Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky vyhotoví dohodu o vykonaní štátnych odrodových skúšok, ktorú zašle žiadateľovi. K dohode priloží zoznam skúšaných odrôd a prípadne zoznam odborných pracovísk, ktoré Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky poveril vykonaním odborných skúšok (podľa 597/2006 § 4). Skúšky hospodárskej hodnoty u jednoročných plodín sa vykonávajú zvyčajne dva alebo tri roky. Ak sa dosiahnu v odrodových skúškach na odlišnosť, vyrovnanosť a stálosť a v hospodárskej hodnote dobré výsledky, skúšajú sa dva roky. Ak sa nedosiahnu počas dvoch rokov uspokojivé výsledky, tak sa tretí rok zopakuje skúšanie a stane sa rozhodujúcim. V prípade viacročných druhov poľnohospodárskych plodín sa skúšajú najmenej dva úžitkové roky (podľa vyhlášky 365/2007).

Skôr, ako sa ukončia odrodové skúšky na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom, musí žiadateľ predložiť návrh názvu odrody na tlačive uvedenom v prílohe č. 3. vyhlášky 395/2007 alebo na webovej stránke <https://www.uksup.sk/oos-ziadosti-a-tlaciva>. V tejto prihláške je nutné vyplniť číslo žiadosti o registráciu odrody, uviesť žiadateľa o registráciu odrody, poprípade právneho zástupcu, ak žiadateľ splnomocnil fyzickú osobu alebo právnickú firmu na účely registrácie odrody. Uviesť botanický druh, pracovné označenie odrody. Uviesť navrhovaný názov, kde je dôležité špecifikovať, či ide o vymyslené meno, alebo kód, ďalej uviesť, či je názov navrhnutý alebo registrovaný v inom členskom štáte EÚ alebo členskom štáte Medzinárodnej únie na ochranu nových odrôd rastlín (UPOV) (konkrétne uviesť štát, navrhnutý alebo registrovaný názov, ak je iný ako v predchádzajúcom bode). Ďalej uviesť, či žiadateľ registroval navrhnutý názov ako ochrannú známku v EÚ alebo členskom štáte UPOV alebo vo svetovej organizácii duševného vlastníctva (WIPO), (štát, dátum podania žiadosti, dátum registrácie, registračné číslo OZ). Nakoniec vyhlásenie,

*Množitelská plocha maku Azurit vo fáze zrelosti.
Deštné v Orlických horách, rok 2022.*

Kvitnúca rastlina mäty odrody Kristinka.

že sú všetky uvedené informácie úplné a pravdivé. Uviest' miesto, dátum a podpis žiadateľa alebo splnomocneného zástupcu.

VÝSLEDKY SKÚŠOK

Po odoslaní prihlášky a jej príloh, potom žiadateľ čaká na výsledky skúšok. Raz ročne informuje Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky o výsledkoch skúšania žiadateľa. Žiadateľ je povinný hrať náklady spojené so skúšaním odrody každoročne. Po skončení skúšania žiadateľ obdrží od Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho podklady pre rozhodnutie, v ktorých odporučí odrodu registrovať alebo neregistrovať. Súčasťou podkladov je záverečná správa, v ktorej sú zhrnuté výsledky skúšok zo všetkých rokov skúšania hospodárskej hodnoty odrody, technologickej kvality. Súčasťou tvorí aj správa o skúšaní odlišnosti, vyrovnanosti a stálosti odrody a popis odrody. Na základe týchto podkladov potom kontrolný ústav zapíše odrodu do štátnej odrodovej knihy pod určitým evidenčným číslom. Následne má žiadateľ právo uviesť odrodu na trh v Slovenskej republike a možnosť s ňou obchodovať. Ako však ochrániť svoje práva a obmedziť práva konkurencie na určitú dobu? Šľachtiteľ alebo jeho právny zástupca má možnosť podať aj prihlášku šľachtiteľského osvedčenia, po udelení ktorého získa na vymedzenom území (napr. v Slovenskej republike) výlučné práva na množenie a obchodovanie s danou odrodou. Po podaní prihlášky šľachtiteľského osvedčenia požiadajú Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v mene žiadateľa Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky o vystavenie a zaslanie záverečnej správy o výsledku DUS testov odrody (skratka z angl. tests for distinctness, uniformity and stability), na ktorú je požadovaná ochrana. Táto služba je spoplatnená podľa cenníka služieb zverejnených na stránke: <https://www.uksup.sk/sk/cennik-vykonov>.

ŠĽACHTITEĽSKÉ OSVEDČENIE

Oprávnenými žiadateľmi o udelenie šľachtiteľského osvedčenia podľa zákona 202/2009 § 6 je šľachtiteľ alebo jeho právny zástupca. Ak bolo šľachtiteľom via-

zero, tak potom majú títo šľachtitelia a ich právni zástupcovia spoločné právo na udelenie šľachtiteľského osvedčenia. Právo na udelenie šľachtiteľského osvedčenia má šľachtiteľ a iná osoba, ak sa na tom písomne dohodli.

Prihlášku o udelenie šľachtiteľského osvedčenia môžu podať vyššie uvedené oprávnené osoby (ďalej ako prihlasovateľ). Ak prihlášku podáva viacero prihlasovateľov môžu spomedzi seba vybrať a splnomocniť jednu osobu, ktorá podá prihlášku. Rovnako sa môžu dohodnúť na právnom zástupcovi, ktorý ju podá v ich mene. Prihlasovateľ, ktorý nie je pôvodcom alebo jediným pôvodcom, musí pri podávaní prihlášky preukázať svoje právo na udelenie šľachtiteľského osvedčenia.

Prihlasovateľ môže vyhotoviť prihlášku na udelenie šľachtiteľského osvedčenia, ktorej vzor je súčasťou prílohy 1 zákona 202/2009 Z. z. V prihláške uvedie botanický druh (slovenský a latinský názov), pracovné označenie odrody (vytvoriť skratku), uvedie o akú odrodu ide, vyplní údaje prihlasovateľa (meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu alebo obchodné meno a sídlo právnickej osoby, ktorá je prihlasovateľom, štát a %-ny podiel). V prípade, že nie je jediným majiteľom odrody, uvedie aj ďalších prihlasovateľov, rovnako ich adresu trvalého pobytu alebo sídlo, štát a %-ny podiel. V prípade, že je žiadateľ zastupovaný právny zástupcom je potrebné v žiadosti uviesť meno, priezvisko a adresu trvalého pobytu alebo obchodné meno a sídlo; v tomto prípade je potrebné priložiť splnomocnenie zástupcu, uviesť meno a priezvisko pôvodcu/ov, ich dátum narodenia a %-ny podiel konkrétneho pôvodcu. Na vyplnenie ďalších bodov formuláru prihlášky potrebuje údaje zo záverečnej správy z Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho. Uvedie stručný popis odrody, odlišnosť od iných podobných odrôd a konkrétne znaky odlišnosti, ako aj ďalšie informácie, ktoré môžu prispieť k odlišeniu odrody, rezistenciu voči chorobám, iné informácie. Uviest', či je odroda, vyrovnaná, stála, nová a či bola doteraz predávaná alebo ponúkaná na predaj, uviesť údaje, kde bola odroda prihlásená na registráciu, ako aj dátum podania žiadosti o registráciu, uviesť informácie

o akejkoľvek prihláške k právnej ochrane v súvislosti s danou odrodou (miesto a dátum podania prihlášky, stav konania o prihláške), ako aj čestné vyhlásenie, že na vyšľachtení, objavení alebo vyvinutí odrody sa nepodielali žiadne iné osoby. Uviesť vyhlásenie prihlasovateľa, ak bola odroda v zahraničí prihlásená na ochranu: číslo prihlášky, štát a dátum. Dátum, podpis a pečiatku prihlasovateľa.

PLATNOSŤ A PARAMETRE OSVEDČENIA

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vystaví platobný príkaz na úhradu správneho poplatku za podanie prihlášky a vydanie šľachtiteľského osvedčenia podľa § 145/1995 Z. z. zákona o správnych poplatkoch a zašle žiadateľovi po úhrade platobných príkazov šľachtiteľské osvedčenie. Šľachtiteľské osvedčenie obsahuje druh a názov odrody, poradové číslo, pod ktorým je odroda zapísaná v registri chránených odrôd, uvedený majiteľ šľachtiteľského osvedčenia, ktorý je oprávnený odrodu obchodne využívať, určená doba právnej ochrany odrody, ako aj pôvodca či pôvodcovia s určením ich podielov. Platnosť šľachtiteľského osvedčenia je časovo obmedzená. Platnosť prvého šľachtiteľského osvedčenia trvá 5 rokov. Pokiaľ majiteľ šľachtiteľského osvedčenia prejaví záujem o jeho udržanie na ďalšie tri roky, je potrebné včas požiadať o predĺženie platnosti šľachtiteľského osvedčenia, a to najneskôr dva mesiace pred uplynutím platnosti prvého šľachtiteľského osvedčenia, aby udržal jeho kontinuitu. Tento úkon je rovnako spoplatnený, a preto Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR vystaví platobný príkaz na úhradu správneho poplatku podľa § 145/1995 Z. z. Ak záujem majiteľa šľachtiteľského osvedčenia pretrváva aj naďalej, môže pred ukončením platnosti trojročnej lehoty znova požiadať o jeho predĺženie, avšak už len na jeden rok. Tento krok môže opakovať dovtedy, pokiaľ bude mať záujem udržať v platnosti svoje šľachtiteľské osvedčenie, najneskôr však do uplynutia doby právnej ochrany uvedenej na šľachtiteľskom osvedčení. Potom každý rok Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR vystaví platobný príkaz na úhradu správneho poplatku podľa § 145/1995 Z. z.

PREDĽŽENIE REGISTRÁCIE

V ôsmom roku životnosti odrody je potrebné požiadať o predĺženie registrácie odrody na Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom, nakoľko celý proces trvá najmenej 2 roky, aby bola zachovaná kontinuita dosiahnutia 10 rokov životnosti odrody. Ide o potvrdenie, že si odroda zachováva znaky odlišnosti, ktoré sú uvedené v úradnom opise odrody a aby odroda bola vyrovnaná a stála. Tento úkon je spoplatnený podľa cenníka služieb zverejneného na stránke: <https://www.uksup.sk/sk/cennik-vykonov>.

V priebehu životnosti odrody sa evidujú niektoré skutočnosti v registri šľachtiteľských osvedčení na základe žiadosti. Ide napríklad o údaje o exekučnom konaní, konkurznom konaní alebo inom konaní (prevod), ako aj údaje o udelení výhradnej licencie. K žiadosti je potrebné pripojiť originál alebo osvedčenú kópiu úradnej listiny preukazujúcej dôvodnosť vykonania zápisu.

Licenčná zmluva na predmet priemyselného vlastníctva je dokument, ktorým oprávňuje majiteľ daného predmetu nadobúdateľa k výkonu práv v určenom rozsahu a na dohodnutom území. Zároveň sa nadobúdateľ zaväzuje na poskytovanie určitej odplaty alebo inej majetkovej hodnoty. Môže byť výhradná alebo nevýhradná. Výhradná licencia umožňuje nadobúdateľovi výhradnú, čiže exkluzívnu dispozíciu s predmetom priemyselného práva. Pri udelení výhradnej licencie by sa mal aj samotný majiteľ zdržať používania.

Použitá literatúra :

Zbierka zákonov 597/2006, čiastka 228, str. 5602-5604

Zbierka zákonov 365/2007, čiastka 161, str. 2623-2635

Zbierka zákonov 202/2009, čiastka 75, str. 1452-1463

Zbierka zákonov 435/2001, čiastka 178/2001, str. 4726-4747

Smernica o ochrane a komercializácii predmetov DV z PU v Prešove.

Autori: **Mária Berezovská, Jaroslav Noskovič**

Foto: Archív Jozef Fejér

Súkvetic laskavca odrody Pribina vo fáze dozrievania (ŠP PU).